

Mizaç ve Karakter Envanteri

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Mizaç ve Karakter Envanteri*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=26141>

Özet

Mizaç ve Karakter Envanteri (TCI), ünlü psikiyatrist C. Robert Cloninger tarafından geliştirilen biyopsikososyal kişilik modeline dayanan bir öz bildirim ölçeğidir. Bu envanter, kişinin hem genetik temelli **mizaç** boyutları hem de sosyokültürel öğrenme ile gelişen **karakter** boyutları ölçmek amacıyla tasarlanmıştır. Ölçek, Haluk Arkar ve arkadaşları tarafından Türkçeye uyarlanmış ve 2005 yılında Türkçe formunun faktör yapısı, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yayımlanmıştır. Ölçek, toplam 7 üst boyut ve 25 alt boyuttan oluşan 240 maddelik kapsamlı bir yapıyı içermektedir.

Anahtar Kelimeler

Kişilik, Mizaç, Karakter, TCI, Cloninger, Uyarlama, Psikometri, Diskriminant düzey, Güvenilirlik.

Yazarlar

Haluk Arkar, Osman Sorias, Zeliha Tunca, Cem Şafak, Tamer Alkan, Binnur Binnur-Akdede, Cengiz Cimilli.

Amaç

Mizaç ve Karakter Envanteri'nin temel amacı, bireylerin kişiliğini Cloninger'n yedi faktörlü, hiyerarşik modeline göre derinlemesine değerlendirmektir. Bu model, dört mizaç boyutu (Yenilik Arama, Zarardan Kaçınma, Ödül Bağlılığı, Sebat Etme) ve üç karakter boyutu (Kendini Yönetme, Birlikli Yapma, Kendini Aşma) aracılığıyla kişinin hem kalıtsal hem de gelişimsel yönlerini kapsamaya hedefler.

Türkçe uyarlama çalışması, orijinal ölçeğin psikometrik özelliklerinin Türkiye popülasyonunda da korunduğunu ve klinik uygulamalar ile araştırmalarda kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir araç oluşturmayı amaçlamıştır. Bu sayede, kişilik bozuklukları ve diğer psikiyatrik durumların etiolojisinin anlaşılmasına katkı sağlanmaktadır.

Yapı (Konstrukt)

Ölçek, kişinin iki temel bileşenini ölçer: **Mizaç** (Temperament), bireyin duygusal tepkilerindeki ve alışkanlıklarındaki doğuştan gelen farklılıkları temsil eder; **Karakter**, bireyin benlik kavramı ve sosyal ilişkilerdeki olgunluğu ile ilgili, çevresel etkileşimlerle şekillenen yönüdür. Ölçek, toplam 7 üst boyut ve bu üst boyutlara ayrılan 25 alt boyuttan oluşmaktadır. Toplam madde sayısı 240'tır.

Mizaç boyutları, genellikle nörotransmitter sistemlerindeki farklılıklarla ilişkilendirilirken; karakter

boyutlar?, bireyin kendine, di?erlerine ve evrene bak?? aç?s?ndaki geli?imsel olgunlu?u yans?t?r. Bu hiyerar?ik yap?, ki?ili?in hem biyolojik temelini hem de psikososyal geli?imini e? zamanl? olarak de?erlendirmeye olanak tan?r.

Geçerlik

Türkçe uyarlama çal??mas?nda, ölçe?in geçerli?i diskriminant i?lev analizi kullan?larak test edilmi?tir. Bu analiz, ölçe?in klinik ve kontrol gruplar?n? ne ölçüde ba?ar?l? bir ?ekilde ayr?rt edebildi?ini incelemektedir. Çal??mada tek bir diskriminant i?lev hesaplanm??t?r.

Elde edilen istatistiksel sonuçlara göre, Λ (Wilks' Lambda) de?eri 0.74 olarak bulunmu?tur. Ki-kare de?eri $\chi^2(25, N=1014)=29.73$ olup, bu sonuç $p < 0.001$ düzeyinde anlaml?d?r. Bu anlaml? Wilks' Lambda de?eri, ölçe?in yorday?c?lar?n?n (alt boyutlar?n?n) incelenen iki grubu (örne?in, sa?l?kl? ve hasta gruplar?) birbirinden istatistiksel olarak anlaml? bir ?ekilde ayr??t?rabildi?ini göstermektedir. Bu bulgular, ölçe?in yap?s?sal geçerli?ini ve klinik ayr?m gücünü desteklemektedir.

Güvenilirlik

Ölçe?in iç tutarlıl?k güvenilirli?i, **Cronbach Alfa** katsay?s? kullan?larak de?erlendirilmi?tir. Genel olarak, TCI ölçeklerinin güvenilirlik de?erleri, mizaç ve karakter boyutlar? aras?nda farklıl?k göstermektedir.

Mizaç ölçeklerinde Cronbach Alfa de?erleri 0.55 ile 0.84 aras?nda de?irmektedir. Karakter ölçeklerinde ise bu de?erler daha yüksek olup 0.80 ile 0.84 aras?ndad?r. Karakter ölçeklerinin (Kendini Yönetme, ??birli?i Yapma, Kendini A?ma) üçünün de 0.80 ve üzeri de?erde olmas?, bu boyutlar?n yüksek düzeyde iç tutarlıl??a sahip oldu?unu göstermektedir. Ancak, **Ödül Ba??ml?l???** (0.55) ve **Sebat Etme** (0.56) alt boyutlar?nda en dü?ük Cronbach Alfa katsay?lar? rapor edilmi?tir, bu da bu alt boyutlar?n iç tutarlıl??n?n orta düzeyde oldu?unu i?aret etmektedir.

Faktör Analizi

Mizaç ve Karakter Envanteri'nin Türkçe formunun faktör yap?s?, orijinal modelin yedi boyutlu yap?s?n? koruma hedefiyle incelenmi?tir. Ölçek, 4 mizaç ve 3 karakter olmak üzere toplam 7 üst boyutta organize edilmi?tir. Yap?lan faktör analizleri ve diskriminant i?lev analizi sonuçlar?, Türkçe formun mizaç ve karakter boyutlar?n?n ayr?m?n? korudu?unu göstermi?tir.

Ölçek, toplam 25 alt boyuta da??lm?? 240 maddeden olumaktadır. Bu detayl? alt boyut yap?s?, ki?ilik özelliklerinin daha spesifik ve nüansl? bir ?ekilde ölçülmesine olanak tan?r. Geçerlik bölümünde belirtilen diskriminant analiz sonuçlar?, bu faktör yap?s?n?n klinik ba?lamda anlaml? bir ayr?m gücüne sahip oldu?unu kan?tlamaktadır.

Ölçek Bilgileri

Test Türü: Uyarlama (Adaptation)

Format: Öz Bildirim Envanteri (Self-Report Inventory)

Maddeler: 240 madde

Derecelendirme: İki seçenekli (D/Y - Do?ru/Yanl??)

Mevcut Diller: Türkçe (Orijinal: İngilizce)

Popülasyon Grubu: Yetişkinler (Klinik ve Genel Popülasyon)

Yaş Grubu: Belirtilmemiş (Genellikle 18 yaş ve üzeri)

Popülasyon Detayları: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması N=1014 kişilik bir örneklem üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Test Metodolojisi: Psikometrik geçerlik ve güvenilirlik analizleri (Diskriminant İlev Analizi, Çıkarım Gücü Analizi).

Anahtar Kelimeler

Kendini Yönetme, Birlikte Yapma, Kendini Akar, Yenilik Arama, Zarardan Kaçınma, Ödül Alınması, Sebatsızlık, Psikiyatri, Klinik Değerlendirme.

Yazarlar ve İletişim Bilgileri

Sorumlu Yazar: Haluk Arkar

Sorumlu Yazar İletişim E-postası: haluk.arkar@ege.edu.tr

Yazarlar ORCID Tanımlayıcıları: Bilgi mevcut değildir.

Yazar Başlıklar E-postaları: haluk.arkar@ege.edu.tr

Yazın Adresi: Bilgi mevcut değildir.

İzinler, Ücret ve Test Yılı

Test Yılı: Türkçe uyarlama çalışması 2005 yılında yayınlanmıştır.

?zinler ve Ücret: Ölçe?in kullan?m? için gerekli izinler ve olası ücret bilgileri, sorumlu yazar Haluk Arkar ile ileti?ime geçilerek öğrenilmelidir. Telif hakları genellikle orijinal ölçe?in yazar?na aittir.

Ek Kaynaklar: Ölçe?in orijinal PDF dosyas?na a?a??daki bağlantıdan ulaşılabilir: [karakter-envanteri-toad.pdf](#).

Çalışmanın yayımlandığı dergi makalesine ait link: [turkpsikiyatri.com](#).

Referanslar

Arkar, H., Sorias, O., Tunca, Z., Şafak, C., Alk?n, T. Binnur-Akdede, B., ... Cimilli, C. (2005). Mizaç ve Karakter Envanteri'nin Türkçe formunun faktör yapısı, geçerlik ve güvenilirliği. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 16(3), 190-204.

Mizaç ve Karakter Envanteri Maddeleri

ÖNEMLİ: A?a??daki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmuş olup, hiçbir şekilde değiştirilmemelidir.

7 üst boyut, 25 alt boyut ve 240 madde

Kendini Yönetme (44 m)

Sorumluluk alma (8 m):

Amaçlılık (8 m):

Beceriklilik (5 m):

Kendini kabullenme (11 m):

Uyumlu ikincil huylar (12 m):

??birli?i Yapma (42 m)

Sosyal onaylama (8 m):

Empati duyma (7 m):

Yardıms severlik (8 m):

Acıma (10 m):

Erdemlilik (9 m):

Kendini A?ma (33 m)

Kendilik kaybı (11 m):

Kişiler ötesi özde?im (9 m):

Manevi kabullenme (13 m):

Yenilik Arama (40 m)

Keşfetmekten heyecan duyma (11 m):

Dürtüsellik (10 m):

Savurganlık (9 m):

Düzensizlik (10 m):

Zarardan Kaçınma (35 m)

Beklenti Endişesi (11 m):

Belirsizlik korkusu (7 m):

Yabancılardan çekinme (8 m):

Çabuk yorulma (9 m):

Ödül Bağımlılığı (32 m)

Duygusallık (10 m):

Bağlanma (8 m):

Bağımlılık (6 m):

Sebat Etme (8 m)

Sebat etme (8 m):